

Oplevelser fra barndommen i Bedsted

Af Finn Christian Jensen, Bedsted

Finn Christian Jensen er født i 1945 i Hassing. I 1950 flyttede familien til Bedsted, hvor han har boet siden.

Finn Jensen er uddannet slagter og har gennem mange år været aktiv og bestridt flere tillidsposter i fagbevægelsen og Socialdemokratiet. Finn Jensen fortæller i det følgende, som er et udpluk af hans erindringer, hvordan opvæksten i en mindre dansk stationsby i 1950'erne var.

Bedsted

Den 1. december 1951 flyttede vi fra Hassing til Bedsted. Det var en meget aktiv stationsby. Der var forretninger i alle huse i Bredgade, og der var rigtig mange børn i byen, hvor vi nu boede. Biografen var i den store sal på Bedsted kro. Der blev sat stolerækker op med numre i den store sal, og de forreste rækker var til børn. En børnebillet til biografen kostede 75 øre.

Jeg husker ikke selve flyttedagen, men vi skulle bo i den ene ende af et hus. Her var der egen for- og bagindgang, stue, køkken, soveværelse og et loftsrum med et lille værelse og sidst men ikke mindst toiletet.

Det var første gang, vi havde WC. Men som de andre steder, vi havde boet, var opvarmningen med kakkelovn i stuen. Det var det eneste rum med varme og kun om dagen, så der skulle tændes op hver morgen. I køkkenet blev maden tilberedt på primus, brødet blev bagt i en primus ovn, som var af metal med 4 høje ben, så primussen kunne stå der under.

I den anden ende af huset boede ejeren, depotbestyrer Martin Trab med frue. Det ældre ægtepar havde en hjemmeboende søn, Hjalmar Trab, der hjalp til med at drive øldepotet. Det var eneste sted i byen der kunne købes vin og spiritus i Bedsted.

Det var ikke så nemt at komme fra landet og komme i kontakt med byens børn. At komme

Trabs ejendom i Bredgade, som vi i 1951 flyttede ind i

fra landet og blive optaget i en af klikkerne i byens gader kunne godt give problemer.

Jeg søgte beskyttelse ved den hjemmeboende Hjalmar Trab. Jeg hjalp ham med at pakke returflasker og køre varer ud til kunderne i byen. Der var mange kasser med tomme flasker i gården.

Øl, vand og spiritus blev opbevaret i kælderen, og nye forsyninger af øl og vand kom med jernbanen. Det var en af byens vognmænd, der blev hyret til at køre varerne fra banen ved stationen og hjem til depotet.

Der var altid hjælpere nok til arbejdet. De kom fra baghusmiljøet ved forretningen, og lønnen var de øl, der faldt af ved lejligheden.

I vinterhalvåret var der stor aktivitet i baghuset, det fungerede som "byens værtshus". I sommerhalvåret var det for det meste fredag aften, der var aktivitet, da det var lønningssdag. Forretningerne havde åben til klokken otte om fredagen og klokken to om lørdagen.

Hjalmar Trab fiskede også på Ove sø. Han havde lejet fiskeriet på søen af ejerne på Tandrup. Jeg kom ret hurtigt med på søen for at tilse og røgte fiskegarnene. Vi cyklede de 4 kilome-

ter til søen, fiskeredskaberne var anbragt på en hjemmelavet cykelanhænger.

Efter en tid blev jeg ansat som bydreng og blev udstyret med kasket og forklæde. Kasketten var for stor til mit hoved, men der kom sammenfoldede aviser bag svederemmen, så passede den næsten.

Jeg kørte de bestilte varer ud til byens borgere på en varecykel med bagagebæger foran. Øl og sodavand var i trækasser med 50 stk., så de var tunge.

Øldepotet var også leverandør til egnens kro. Det var dengang kun Morup Mølle Kro, der havde en spiritusbevilling. Leverancen foregik i en Ford årgang 1929.

Bilen blev anskaffet umiddelbart efter, vi var flyttet til byen. Den blev nu også anvendt, når fiskeriet på Ove sø skulle passes. Jeg var ofte med på søen for at røgte åleruser, der var foruden ål også mange gedder, aborrer og skaller. Ålene blev opbevaret i et hyttefad i søen, og når der var tilstrækkelig mange, blev de solgt til en fiskeeksportør på Jegindø.

Jeg skulle også fylde hylderne i butikken op med øl og vand og ekspederede også nogle af kunderne, naturligvis under opsyn.

De fleste kunder kom jo fra baghuset for at købe øl, så dem kunne jeg sagtens klare. Vi havde, af en eller anden grund, fri fra skole om

lørdagen i et skoleår. Så nu var lørdagen fri til arbejdet, og lønnen fra kl. 8.00 til kl. 14.00 var 1 krone. Der faldt også mange drikkepenge af, når jeg var ude med varer, de udgjorde for det meste mere end lønnen.

Til påske, jul og især nytår var der meget travlt i butikken ved øldepotet. Der var mange varer, der skulle køres ud til byens borgere, og hylderne i butikken blev hurtigt tømte.

En aften Hjalmar Trab og jeg kørte den gamle Ford i garage, tog Hjalmar Trab pungen op af lommen, fandt en 5 kroneseddel og gav mig den for indsatsen, *men* jeg måtte ikke sige det til nogen. Det lovede jeg så og holdt det – indtil nu!

Et par år efter vi var flyttet til Bedsted, døde Martin Trabs kone.

Nu var Martin og Hjalmar Trab alene, og skulle derfor have ansat hushjælp. De havde indtil konens død haft en ung pige ansat til hjælp i husholdningen, som mange andre forretningsindehavere havde dengang. En ung pige vil sige 13-14 år.

De ledte efter en "moden pige", som kunne overtage de huslige pligter. Det havde de mildt sagt en del besvær med, for pigerne "rendte af pladsen" efter kort tid.

Det var ikke nemt at videreføre de traditioner, der var i huset. Især ikke maden! Jeg var bydreng ved dem og spiste til middag hos dem om lørdagen. De havde ansat en pige, omkring de 20 år vil jeg tro, hun havde været på husholdningsskole. Så nu mente de da, at hun måtte kunne lave mad, men der var en generationskløft, som de ikke havde taget højde for. Det var jo på den tid, moderne mad, som for eksempel forloren hare, ikke var kendt i den brede befolkning.

Der er ikke tvivl om, at den nye pige, havde gjort sit yderste for at middagen skulle være perfekt, men da Martin Trab havde spurgt hende, hvad det var for noget nymodens mad og fik navnet på menuen, gik han fra bordet uden at smage på maden. Jeg kunne se tårerne pible frem i hendes øjne. Men jeg syntes det smagte godt og spiste meget. Næste dag var hun også "rendt af pladsen".

Det lykkedes dem da med tiden at finde en

Det var denne kasket med aviser stoppet bag svederemmen, Finn Jensen havde på, da han var ansat som bydreng ved Trabs Øldepot

pige, der havde fået en god gammeldags mad-opdragelse hjemme ved sin mor.

Skolen 1952 til 1959

April 1952 kom jeg i Bedsted Stationsbyskole. Mødrene var med den første dag. De sad nede bag i klasselokalet, og efter nogle timer blev de sendt hjem. Lærerinden var en ældre frøken, som underviste de mindste klasser. Foruden lærerinden var der to mandlige lærere, en af dem var førstelærer, ham frygtede vi alle, men det var klasserne med de store børn, han underviste.

Undervisningen var det rene terperi og meget monotomt. Vi fik papirark med store og små bogstaver, dem skrev vi på efter hendes kommando, til papiret gik i stykker. Det var meget vigtigt, at vi fik lært at skrive pænt, da vi fik karakterer i orden. Jeg fik aldrig høje karakterer her, og min skrift blev nedgjort i alle de syv år, jeg gik i skole.

Dansk og regning var hovedfagene, også danmarkshistorie og især bibelhistorie var vigtige fag. Vi fik et nyt salmevers for hver dag, og dem skulle vi remse udenad, når vi blev hørt stående. Jeg gik altid i stå og kunne ikke salmeverset, og læreren syntes ikke, det var tilfredsstillende.

Der var eksamen hvert forår. Så kom skolekommissionen, der mest bestod af gårdmænd, og de overværede vore præstationer. Klarede vi ikke kravene, måtte man gå klassen om.

Efter det første år kunne der altså være en aldersforskel på op til to år, hvis nogle måtte gå om to gange. Jeg dumpede nu ikke, jeg slap igennem, selv om jeg var lidt ordblind og ikke særlig god til at læse.

Bedsted Stationsbyskole havde en lærerstab med en førstelærer, en lærerinde til de helt små klasser og en lærer, der sammen med en berygtet førstelærer, underviste os fra 3. til 7. klasse.

Den faste lærer blev afløst af mange vikarer, efter han var flyttet til en naboskole. Vikarerne blev kun kort tid, nogle af dem var unge studerende og havde vanskeligheder med disciplinen. Der var meget uro i timerne, og vi var ikke særlig motiverede. En del af årsagen til den manglende motivation kunne også være de mange forskellige lærere, som vi aldrig fik et tæt

forhold til. Når vi var i klassen med en af vikarerne, hændte det, at de elever, der sad ud for nøglehullet, kunne se et blinkende brilleglas. Pludseligt blev døren revet op, og førstelæreren stod i døren. Der blev skældt ud, og uddelt et par lussinger til dem, der sad nærmest.

Da vi kom i 4. klasse, havde vi for det meste førstelæreren. Nu var der ro i timerne, vi turde ikke andet, lussingerne sad løst. Der var særlig én, der fik mange lussinger af førstelæreren. Det kostede ham også trommehinden på det ene øre. Førstelæreren var meget bevidst om vores sociale baggrund. Vi blev behandlet forskelligt, afhængigt af hvem vore forældre var.

Lægens søn havde spurgt om fri fra en del af skoledagen, da han skulle til deres nabos sølvbryllup. Han mødte i skolen i sit fine tøj og var klar til festen. Læreren var meget optaget af, at han nu også kom af sted til tiden, og besigtigede uret hele tiden.

Nogen tid senere fyldte min farfar 80 år. Jeg mente, det var ganske naturligt at få fri fra skole til en sådan begivenhed, men det mente læreren afgjort ikke. Jeg fik da fri, men med den bemærkning, at så forventede han også, at min indsats blev bedre i fremtiden.

Efter femte klasse kom de elever, der havde evnerne, på en privat realskole. Det var typisk børnene fra de mere velstillede hjem, da forældrene selv skulle betale. Dog var der en dreng fra et arbejderhjem, der ytrede ønske om at komme på realskolen, men læreren overbeviste ham hurtigt om, at det ikke var noget for ham.

Læreren var meget engageret i Indre Mission, hvilket viste sig tydeligt, når vi havde bibelhistorie. Af en eller anden grund var vi nogle drenge, der gik i søndagsskole i missionshuset søndag formiddag. En søndag formiddag, vi kom gående til søndagsskolen, stod læreren og ventede på kørelejlighed til kirken, hvor han var kirkesanger. Vi gik lige forbi uden at hilse på ham. Mandag morgen, da vi kom i skole, faldt der lussinger til de skyldige.

Jeg blev efterhånden meget gode venner med lægens to drenge. Den ene var på min alder, og vi gik i klasse sammen. Han kom og hentede mig hver dag, så vi kunne følges ad til skole. Jeg kom meget hos dem og var også med på deres

søndagsture i bilen, hvor vi havde mange gode oplevelser. De havde meget plads i deres hus og derfor også et værelse i kælderen, hvor vi legede med deres mange biler og andet legetøj. Der var masser af det! Vi var tit med på sygebesøg, så fik vi jo en køretur. Det var ikke så almindeligt folk havde bil. Ved lægefamilien havde jeg min base.

Der var flere klikker af drenge rundt om i byen. Drengene i gaderne fandt for det meste sammen. Vi blev inviteret til fødselsdage ved drengene, og havde altid 1 krone med til fødselaren.

Jeg blev inviteret til fødselsdag ved lærerens dreng i Hassing. Men den dag, vi cyklede til Hassing, havde mine forældre ingen penge, så jeg havde et problem. Løsningen blev, at jeg gik i Brugsen og købte for 1 krone flødekarameller. Dem kunne vi få på kredit. De andre drenge kom med deres krone, og jeg gav posen med flødekarameller. Karamellerne fik slet ikke samme positive opmærksomhed som pengene. Jeg var naturligvis meget beklemmt ved situationen, hvilket påvirkede mig hele dagen.

Der var store sociale forskelle i samfundet, og jeg fik megen glæde af min omgang med lægens børn. Især om vinteren gik vi og mange andre børn meget i skoven ved Rønhede Plantage med ski, skøjter og kælke. Men jeg havde ingen af delene. Jeg fik dog på et tidspunkt en kælk, skøjterne fik jeg af en mand i min fars omgangskreds, så kunne jeg være med.

Lægen stod også på ski, og skulle en dag have et par nye. De gamle ski havde været knækket, men var blevet flækket sammen igen af en tømrer i byen. Det var en stor ære for en håndværker at få lov at reparere lægens ski. De kunne sagtens bruges, så dem fik jeg uden bindinger og stave. Vi fik købt nogle bindinger hos træhandleren, og stavene var et par kisteskafter, så nu var jeg også med på ski. Desværre havde jeg ingen skistøvler, det var næsten nødvendigt for at kunne holde skiene på fødderne, men dem var der ingen udsigt til, da de var meget dyre. Der kom hjælp fra en uventet kant.

Min fars svoger, Anders, havde været frivillig tysk soldat under krigen. Efter den tyske kapitulation blev han taget til fange af russerne. Han blev sendt rundt mellem flere fangelejre i

Rusland, Frankrig og Belgien, inden han endte i dansk fangenskab i Frøslevlejren.

Da Anders Sørensen i 1948 var blevet løsladt fra fængslet og stod på gaden i Maribo som en "fri" mand, traf han på min fars søster, Nina, der boede på Lolland. Hun var gravid med udsigt til at blive enlig mor. De flyttede til Bedsted først i 1950'erne.

Onkel Anders var stadig i besiddelse af de gamle støvler fra hans tid som tysk soldat. Dem fik jeg. Der blev også syet bukser til mig af hans uniformsbukser. Dengang anede jeg ikke, hvor effekterne stammede fra. Jeg kunne ikke forstå, hvorfor lægen kikkede så mærkeligt på mig, da jeg troppede op i mine "nye" støvler og bukser.

Men mange år senere, da jeg fik kendskab til min onkels deltagelse i den tyske krigsmaskine, fandt jeg årsagen til lægens underlige blikke. Lægen havde været aktiv i den danske modstandsbevægelse, så det var noget af en konfrontation!

Vi var 8 drenge, der legede meget sammen. Vi startede en frimærkeklub. Klubben havde møde en gang om ugen, og der blev betalt kontingent. Pengene blev brugt til at købe forskellige ting til klubben. Jeg var nok den, der altid havde penge på lommen. Dem tjente jeg som bydreng ved Trabs øldepot, hvor vi boede til leje.

Familien

Om efteråret var min far ofte ansat ved en lokal entreprenør. De drænede de våde områder for landbruget, hvilket var hårdt arbejde.

Der var ikke mange penge til forbrug om vinteren, når min far gik uden arbejde og var på dagpenge. Dagpengenes størrelse i 1950'erne kunne ikke dække de nødvendige fornødenheder i hverdagen. Når der var arbejde igen, skulle gælden af de varer, der var købt i butikkerne om vinteren, afdrages, så der var kun til det mest nødvendige hele året.

Min far blev senere ansat som brænder på teglværket, hvilket ville sige, han skulle passe ovnen. De arbejdede på 3-holdskift med skiftende vagter hver uge.

Min mor arbejdede i nogle timer på en damefrisørsalon med hårvask og rengøringsarbejde i

privaten efter frisørens behov. Frisørens mand var ansat som smører af de store maskiner på Thy Højspændingsværk. Det var skifteholdsarbejde.

Min mor og jeg rejste til Sønderjylland tre uger hver sommer. Rejsen varede en hel dag. Det var damplokomotiver, der blev anvendt som trækraft. Vi skulle altid skifte i Fredericia. Her havde vi en del ventetid, og jeg kunne betragte de store lokomotiver. Langs med togstammerne gik der sælgere med en specielt indrettet kurv, som de bar på maven. De råbte, ”*IS, BLADE og CHOKOLADE*”.

Der var også små caféer på mellemperronerne, hvor der kunne købes kaffe m. m., men det havde vi ikke råd til.

Fra Fredericia skulle vi videre mod Mommark. Det gav også en del ventetid i Sønderborg. Vi sad for det meste og ventede på stationen, men en gang vi ventede i Sønderborg, gik vi ned i byen.

Jeg var blevet lovet en ting, og jeg ville gerne have en fiskekutter til 5 kr., som jeg fik øje på i et butiksvindue. Min mor mente, det var bedre, at jeg fik et bogmærke, og det fik jeg. Bogmærket var i gul silke og med et håndmalet motiv af Dybbøl Mølle.

Min mor fik efterhånden arbejde flere steder med rengøring ved folk i byen. Hun var derfor ikke altid hjemme, når jeg kom fra skole. Men der var altid en tallerken med smurte madder og til tider en 25 øre ved anretningen.

Vi var efterhånden blevet nogle store drenge, som skulle konfirmeres. Jeg havde fortsat mit job som bydreng på Martin og Hjalmar Trabs øldepot, hvor jeg nød stor tillid og fik lov at ekspedere kunderne.

Martin Trab blev syg og døde sidst i 1950'erne. Hjalmar kunne ikke overtage depotet, da depoterne rundt om på egnen blev nedlagt, efterhånden som der skulle ske et skifte. De skulle samles til større enheder.

Nu var mine forældre betænkelige ved deres boligsituation. For hvad ville der ske med deres lejeaftale, hvis huset skulle sælges?

Hjalmar Trab, som overtog ejendommen efter forhandlinger med de andre søskende, kom straks efter at forhandlingerne var overstået, ind

til mine forældre og fortalte, at han havde købt huset, og mine forældre kunne blive boende.

Han fik bevilling til at sælge øl, vin og spiritus. Det fik de andre købmænd i byen samt Bedsted kro også. Nu var der for første gang flere om salget af øl, vin og spiritus. Varerne kom nu med bil fra depotet i Hurup.

En by med gang i

Der var meget få, der havde biler dengang. Jeg vil tro, der kun var en halv snes biler i Bedsted. Min far havde fået en knallert, og den var købt på afbetaling ved købmanden i Hassing. Han var en alsidig handelsmand med et stort vare sortiment samt et baghusmiljø.

Jeg fik fars cykel, som var forholdsvis ny, da han havde købt den.

Vi drenge kørte meget rundt i byen, især om søndagen. Jeg fik 3 kr. om ugen af mine forældre, og om søndagen skulle vi også snolde lidt.

Vi havde gennem årene været aktive med badmintonspillet. Vi gik også til gymnastik i vinterhalvåret i det gamle idrætshus. Huset var en gammel barak fra besættelsestiden, der vistnok var købt i Aalborg og flyttet til Bedsted. Arbejdsmændenes Hus var også en af slagsen.

Der blev gennem tiden afholdt idrætsuger om sommeren. Det foregik med optog gennem byen og med mange aktiviteter i ugens løb. Der kom også tivoli til byen. De opstillede gøglet på idrætspladsen.

Der var ikke megen tid til andre aktiviteter i den tid, arrangementerne varede.

Konfirmationen foregik i forældrenes soveværelse, som var ryddet til lejligheden

Finn Jensen var nydelig klædt, da han skulle til fotograf A. B. Hansen, Hurup, i anledning af konfirmationen

Lægens to drenge og jeg var nogle år udklædt i nissetøj til juleudstillinger, der blev arrangeret den første søndag i december. Lægeboligen var ejet af en manufakturhandler, der havde forretning i bygningen. Det var i deres forretning, vi optrådte som nisser til juleudstilling, og det var der megen opmærksomhed omkring.

Der blev også arrangeret juletræsfester i byens foreninger. Håndværker & Borgerforeningen, hvor byens forretningsindehavere var den styrende gruppe, afholdt deres juletræsfester på kroen.

Vi fra arbejderhjemmene var til juletræsfester i Arbejdsmændenes Hus med Dansk Arbejdsmandsforbund som arrangør. Det var fint med juletræsfester.

Tærskelen til voksenlivet

Jeg havde nu påbegyndt konfirmationsforberedelserne i præstegården. Her var også de kommende konfirmander fra de andre skoler i Bedsted og Grurup sogne. Vi var mange, der gik til konfirmationsforberedelse ved præsten. Vi cyklede ned til præstegården til den undervisning, vi skulle modtage på de tidspunkter, der var afsat i skoleskemaet.

De børn, der kom på realskole, da vi gik i femte klasse, blev ikke konfirmeret sammen med os. Vi var nu parate til at forlade skolen, og vi vidste, hvad der ventede os: landbruget.

Når konfirmationen var overstået, indtrådte vi i de voksnes rækker. Forberedelserne til min konfirmation var også i gang i mit hjem.

Der blev købt tøj til mig. De andre forberedelser til dagen havde jeg ikke kendskab til.

Søndag den 15. marts 1959 var dagen, hvor jeg blev konfirmeret. Dagen startede med, at køkkenhjælpen meldte afbud. Jeg kan godt forstå, at min mor græd.

Men hjælpen var inden for rækkevidde. Nogle venner tilbød deres hjælp i køkkenet, selv om de var inviteret med til festen. Så kunne han deltage i festen og hun hjælpe til. Alt gik planmæssigt, næsten da.

Jeg havde en god dag, familien deltog, min mormor fra Sønderjylland var også kommet til festen. Jeg fik gaver, og sange blev sunget. Det hele foregik i mine forældres soveværelse, der var ryddet til formålet.

Vi kørte lige fra kirken til fotograf i Hurup. Der var flere konfirmander og deres forældre i samme bil. Vi blev fotograferet alene og sammen med vore forældre. Jeg havde også fået pengegaver til konfirmationen. Det var beløbsstørrelsen, vi konfirmander var optaget af og sammenlignede, hvem der havde fået mest. Mine penge blev brugt til køb af arbejdstøj. Jeg fik et sæt grønt arbejdstøj, en fløjlskasket og et par træsko, så nu var jeg parat til arbejdslivet!